

Cuvânt înainte

Începutul fotbalului românesc a coincis cu o serie de evenimente fericite în viața poporului nostru, reîntregirea patriei și dezvoltarea economică fără precedent din perioada dintre cele două războaie mondiale. Această perioadă romantică a fotbalului a adus în prim-plan, printre alte grupări celebre care au bucurat iubitorii jocului cu mingea din toată țara, și echipa Venus București.

Înființată în vara anului 1914 de către un grup de tineri din zona Grivița-Buzești, mulți dintre ei elevi ai Școlii de Arte și Meserii de pe Polizu, Venus a fost expresia dorinței mari a bucureștenilor de a-și avea propria echipă, în condițiile în care la vremea aceea fotbalul era preponderent apanajul cetățenilor străini care trăiau și munceau în Vechiul Regat.

Cartierul Buzești-Grivița arăta altfel acum o sută și ceva de ani. Situat aproape de Calea Victoriei, era plin de localuri vibrante, grădini frumoase și prăvălii cu de toate. Piața Matache întregea acest tablou. Din acest cartier zgomotos și ales al orașului au pornit idei și inițiative care au dus la schimbări importante în viața capitalei.

Astfel, într-o seară de Cireșar, un grup de tineri se manifesta zgomotos într-un colț al unei terase înflorite, „Regina Noptii”, al cărei proprietar era tatăl unuia dintre acești tineri, Mitty Niculescu. Râsetele și vocile ridicate ale participanților au atras atenția unui personaj cunoscut al vieții literare a capitalei, redactorul și publicistul Panait Mușoiu. Pe deasupra freamătului care venea din colțul ocupat de tineri se auzea tot mai tare o frază: „Luceafărul! Să fim luceafărul, să fim cei care luminează orașul, capitala noastră!”

Intrigat, personajul nostru se ridică și se îndreaptă spre grupul cel gălăgios. Aude acum mai bine ce vorbesc junii și care e subiectul discuțiilor lor entuziaste. Sunt componenții unei nou-înființate echipe de fotbal, pe care nu știu cum să o denumească. Se apropie de masa lor și dintr-o dată se face liniște. Omul cu baston le zâmbește și le spune: „Dacă vreți ca echipa voastră să fie o lumină în fotbalul nostru, atunci dați-i numele de Venus. Venus era zeița frumuseții la strămoșii noștri, dar și numele sub care e cunoscut Luceafărul în astronomie. Echipa voastră va fi frumoasă și strălucitoare ca Venus. Va lumina diminețile, vestind apariția zorilor.”

Ce destin pe această echipă... Un cunoscut socialist să-i dea numele, participând într-un fel la nașterea unei grupări care a întruchipat tot ce era mai frumos în Bucureștiul interbelic, iar un guvern socialist-comunist să o desființeze...

Aceasta este o legendă care circula cu ani în urmă, povestită de bunicul meu, care a locuit o perioadă în cartierul Cotroceni și care s-a legat sentimental de „negrii” din Splai, cum li se spunea jucătorilor Venusului, nelipsind de la niciun meci al lor în perioada în care a stat acolo.

Revenind la începuturi, Venus, înființată pe un teren aflat undeva în spatele pieței Ion Mihalache de astăzi, debutează în campionatul României abia în sezonul 1919-1920, câștigând competiția încă din primul an. Pe atunci campionatul purta numele celor care donau trofeul, iar în acel an competiția s-a numit Cupa Harvester. Venus s-a bătut pentru titlu cu Colțea București, Prahova Ploiești și cu marea ei rivală din primii ani, Tricolorul București, echipă care în 1926 va fuziona cu Unirea, formând clubul Unirea Tricolor București.

Clubul Venus devine an de an mai puternic, reușind să câștige trei campionate naționale până în 1930. Devine unul dintre cele mai iubite cluburi din capitală. Aria suporterilor venusști era centrul Bucureștiului, în mod special cartierele Splai, Plevnei, Matache și Buzești-Grivița. În acei ani era celebru șeful galeriei venusiste, Nicu Teodoru, zis Chibrit. Chibrit era, după cum spunea maestrul George Mihalache, „asul galeriei Venusului”, omul bun la toate, cel pe care generalul Marinescu îl chema atunci când avea nevoie. Fusese la viața lui actor, avocat și se pare că o perioadă fotbalist la Sportul Studentesc, spun sursele vremii.

Începând cu anul 1928 devine realitate dorința venusștilor de a avea propriul stadion. Pe un teren dat de primărie, avocatul Alexandru Elădescu, președintele clubului în acel moment, construiește unul dintre cele mai moderne stadioane ale vremii, cu o capacitate de 15.000 locuri, terenuri anexe, sală de sport și cabinet medical, lucruri unice în România acelor timpuri. Stadionul Venus era amplasat la intersecția dintre Splaiul Independenței și Podul Eroilor, în apropierea vechiului teren Romcomit, situat pe amplasamentul de astăzi al Facultății de Drept. Se spune că, pentru a face rost de material și de banii necesari construcției, Elădescu a vândut o pădure. Stadionul Venus era construit din lemn și avea stâlpi de susținere din beton armat. Din nefericire, regimul comunist l-a dărâmat, transformându-l în spațiu verde. După revoluție, locul a căpătat numele de Parcul Venus.

După perioada de hegemonie a echipei Chinezul Timișoara din anii '20, trecerea la un campionat mai bine organizat și acceptarea jucătorilor profesioniști a deschis o nouă eră în viața clubului, concretizată prin nu mai puțin de cinci titluri de campioană a Regatului României: 1932, 1934, 1937, 1939 și, ultimul, în 1940.

Reinstaurarea lui Carol al II-lea pe tronul Regatului României coincide cu apariția lângă echipă a generalului Gabriel Marinescu, omul de încredere al regelui. Marinescu devine președinte de onoare al clubului Venus și chiar președinte executiv pentru un an (regula în club fiind ca președinții să fie votați anual).

Componența echipei se schimbă, apar jucători noi pe lângă cei vechi (frații Petea, Colea și Volodea Vâlcov sunt deja la echipă), căpitanul Venusului și al echipei naționale Constantin Stanciu pleacă la Juventus. În următoarea perioadă sunt aduși cei mai buni jucători: Sfera vine de la Cluj, iar Albu de la Gloria Arad. De la CA Oradea vin Bodola și David, Gruin și Iordăchescu de la Ploiești, Gorgorin de la Rovine Craiova, iar de la Ethnikos Atena este adus marele atacant Costas Humis, primul fotbalist elen cumpărat de o echipă străină (Venus București) și unul din primii jucători europeni care a jucat la o echipă din afara țării lui.

Conform zicalei „cei din urmă vor fi cei dintâi”, Costas Humis (Cuștica, după cum i-au spus colegii de echipă, regele Carol al II-lea și mai târziu toată țara) devine un simbol al fotbalului românesc și grecesc, acesta fiind și subiectul cărții de față.

Autorul cărții, Nicolae Humis (Nicky pentru prietenii din România), s-a născut la București, pe data de 12 martie 1946, fiu al lui Costas Humis și al Victoriei (Veturia) Dobriță, ardeleancă de lângă Arad. Nicky a absolvit clasele primare la Școala Greacă din București. În 1958 familia s-a mutat la Constanța, unul din motive fiind acela că acolo, lângă mare, tatăl său se simțea mai aproape de Grecia și de Pireul său iubit, unde se născuse și unde a trăit până la venirea sa în România.

La Constanța, Nicky a absolvit Liceul Nr. 3. Din 1960, în paralel cu fotbalul, a început să practice atletismul la Școala Sportivă Constanța, sub îndrumarea cunoscutului antrenor Virgil Andronic, devenind al treilea junior al țării la proba de 90 și mai târziu la proba de 110 metri garduri. Până la urmă, atletismul l-a cucerit definitiv, în dauna fotbalului, și s-a hotărât să îmbrățișeze cariera de antrenor.

În 1963 a intrat la ICEF, Institutul de Cultură și Educație Fizică, din București, absolvind facultatea în 1967, cu specializare în atletism. În timpul facultății a jucat fotbal, cu succes, la echipa de juniori a clubului studentesc Știința București. Din vara anului 1966 a început să se antreneze la Farul Constanța, unde a făcut o impresie deosebită, fiind și legitimat la cunoscuta echipă.

În vara anului 1967 a fost repartizat ca profesor de sport la Școala Generală Nr. 25 din Constanța, unde a lucrat până la plecarea sa în Grecia, în martie 1970. Ca fotbalist, în toamna aceluiași an a fost mutat de la Farul la echipa de divizie B Portul, tot din Constanța. Între timp, tatăl său fugise în Grecia și Nicky nu avea mari șanse să fie promovată în continuare.

În martie 1970 emigrează și el în Grecia, urmând restul familiei. Pentru puțină vreme joacă fotbal ca profesionist la cea mai cunoscută echipă a Greciei, la Panathinaikos, și în continuare, până în 1975, la alte două echipe, mai puțin cunoscute.

O paranteză valoroasă în cariera sa sportivă și pedagogică a fost numirea sa ca director executiv al instalațiilor noului Stadion Olimpic în anii 1981-82, acolo

intrând în contact cu conducătorii sportului elen și mondial, precum și cu delegațiile europene (printre care și cea română) venite la pregătire acolo. Cu această ocazie, și-a reînnoit relațiile de prietenie cu o serie de antrenori și conducători români, pe care i-a ajutat în toate domeniile.

Din 1973 a început să practice și meseria de antrenor de atletism, valorificându-și astfel specializarea obținută în facultate. În urma seriei de succese, inițial pe plan național și în continuare și internațional, culminând cu obținerea locului 7 la Campionatele Mondiale de Sală din 1987 la lungime bărbați, a fost numit antrenor federal și în continuare consilier federal al Federației Elene de Atletism). Între anii 1985-90 a servit ca inspector de Educație Fizică al județului Evia.

În 2002 s-a pensionat și pentru câțiva ani a lucrat ca manager în atletismul internațional. A avut o colaborare fructuoasă cu Federația Română de Atletism, reprezentând un număr de atleți români valoroși la diferite concursuri.

Gândul la o biografie a marelui Costas Humis l-a încercat încă din 1981, după decesul tatălui său, însă diverse împrejurări și valurile vieții l-au făcut să amâne această încercare.

Un punct de cotitură l-a constituit reînființarea clubului Venus București în anul 2014 (la exact o sută de ani de la înființare), de către o mână de entuziaști, împreună cu urmașii unor foști jucători emblematici ai clubului. Printre aceștia se numără fiul celebrului Nicolae (Colea) Vâlcov, domnul Alexandru Cristian Vâlcov, actualmente președinte de onoare al clubului. Întâlnirea cu domnul Humis a venit firesc, iar entuziasmul domniei-sale ne-a dat și nouă speranța că Venus va redeveni la un moment dat ceea ce a fost cândva.

În anul 2016 Nicky Humis a luat hotărârea să scrie totuși cartea la care se gândea de atâta vreme. Cartea a fost gata prin 2019, după doi ani de documentare și muncă. Publicarea a mai întârziat o vreme, inclusiv din cauza situației pandemice din ultimii ani, dar astăzi vede în sfârșit lumina tiparului și sperăm că va contribui la popularizarea clubului nostru în rândurile unei noi generații.

Indiscutabil, cariera lui Cuștica Humis se leagă în cea mai mare parte de echipa Venus București, iar Venus i-a oferit totul, până la final. Prin această carte, de dincolo de nori, Cuștica întoarce serviciul clubului iubit, oferindu-i încă o dată nemurirea.

25 decembrie 2021

Robert-Iulian Țicleanu
Președinte Venus București

Introducere

Mă numesc Nicolae Humis și în această biografie voi încerca să povestesc glorioasa viață a tatălui meu CONSTANTIN HUMIS, încercând să prezint cât mai bine voi putea această istorie. Având în vedere că nu sunt scriitor și nici nu am încercat altă dată să fac ceva asemănător, în clipa de față o văd ca pe o tentativă peste puterile mele.

Dacă m-ar fi întrebat cineva ce mi-aș fi dorit de la Dumnezeu (bineînțeles în afara sănătății), un lucru aș fi vrut în mod deosebit: talentul de a așterne pe hârtie toate amintirile pe care le am înscrise adânc în memorie.

Din păcate, se pare că sunt departe de a avea acest har, deși mulți prieteni mi-au spus că povestesc diferite istorii cu un talent deosebit și unii dintre ei (precum cel mai bun prieten pe care l-am avut, Titi Mihail) au încercat să mă încurajeze în încercarea mea de a scrie această biografie. Un lucru este însă să povestești istorioare unor prieteni și altul este să încerci să treci aceste istorii pe hârtie. Una este să scrii o compunere de două-trei pagini și cu totul altceva să scrii o carte! Tocmai pentru că mă simt în clipa de față foarte departe de această calitate de scriitor, am să încerc să mă limitez la o descriere absolut cronologică a tuturor evenimentelor pe care le-am cules în legătură cu aventuroasa și bogata în diferite peripeții viață a tatălui meu. Este vorba despre o biografie și nimic altceva.

Constantin (Costas) Humis a fost una dintre cele mai mari personalități în domeniul fotbalului grecesc și românesc, precum și în continuare al fotbalului european din deceniul 1934-44. Ținând cont de comentariile și impresiile sportivilor și ziariștilor din acea perioadă, a fost poate cel mai renumit fotbalist balcanic, considerat ca unul dintre cei mai mari fotbaliști ai Europei interbelice.

Comentatorii sportivi și ziariștii perioadei respective l-au ridicat printre marii ași ai fotbalului din Europa, datorită aparițiilor lui pe terenurile de fotbal ale Greciei, inițial, și în continuare ale României, dar și pe terenurile Europei Centrale (Italia, Austria, Ungaria, Iugoslavia și altele). Toate aceste prezențe au fost marcate de amprenta sa personală și au făcut să răsunе în țările respective numele său, creând în jurul lui un nimb și o imagine de legendă, imagine care, mai ales în a doua sa patrie, România, a rămas vie până și astăzi.

Foarte mulți dintre martorii oculari ale marilor lui realizări pe terenurile de fotbal ale perioadei la care m-am referit insistau că, dacă *mass-media* acelor ani ar fi fost asemănătoare cu cea de astăzi – și în special dacă ar fi existat televiziunea –, Costas Humis nu ar fi fost cu nimic mai prejos de valori ca Pele, Cruyff, Maradona și alte mari personalități ale fotbalului mondial al secolului XX!

Bineînțeles se va spune că exagerez. Declar însă că primul care a spus că a-l compara pe Humis cu acești „zei” ai celui mai renumit dintre sporturi am fost eu însumi! Am socotit o exagerare enormă a-l pune pe același soclu cu valorile mai sus amintite și pot adăuga că de multe ori, prin deceniul anilor '60, eram destul de deranjat când mulți cunoscători ai fotbalului insistau spunând că marele Costas Humis a fost cel puțin egal cu fotbaliștii de talie mondială la care m-am referit anterior. Și toate acestea ținând cont că nu a adus vreun rezultat răsunător la nivel mondial, nici cu cele două echipe naționale la care a jucat, nici cu echipa care l-a consacrat și pe care a adus-o la nivel european, echipa Venus București.

Când încercam să explic acelor persoane că exagerează, reacția lor era aproximativ aceeași (și era vorba despre profesorii mei de la liceu și facultate, precum și persoane de la diferite instituții cu care intram în contact în viața de toate zilele, majoritatea dintre ei absolut necunoscuți). Toți îmi puneau aceeași întrebare:

– Tinere, l-ai văzut vreodată pe tatăl tău jucând fotbal?

– Bineînțeles că nu, eram prea mic, răspundeam eu (de fapt prin 1949-51, la sfârșitul strălucitei sale cariere, am fost cu mama mea la câteva meciuri pe arena Venus, dar ce puteam înțelege la cei patru-cinci ani pe care îi aveam atunci?). Îmi aduc însă foarte bine aminte că auzeam comentariile spectatorilor înaintea meciurilor, de genul: „Ia să vedem ce o să mai facă astăzi grecul!” sau în timpul jocului când strigau sacadat „Humis! Humis!” și eu mă uitam pe teren să-l văd, fără să înțeleg de ce strigă lumea!

– Ei, atunci nu mai vorbi, răspundeau aceste persoane (și erau zeci, sute), dacă l-ai fi văzut jucând ai fi înțeles! Așa tehnică și imaginație, atâta fantezie în joc, acele goluri fantastice cu capul, să nu mai vorbim de foarfecile spectaculoase care desființau orice apărare, toate acestea nu le mai vezi astăzi așa des nici la marii fotbaliști!

Și cu cele zise mă lăsau fără nicio posibilitate de a răspunde.

De ani de zile mă gândeam că această istorie a vieții tatălui meu ar fi meritat să fie pusă pe hârtie și de zece-doisprezece ani mă hotărâsem să încep această povestire, dar diferitele evenimente cotidiene, precum și profesia de antrenor și profesor m-au împiedicat să-mi pun planul în aplicare. Când însă am împlinit eu însumi șaptezeci de ani, am realizat că poate nu o să mai am timpul necesar să pun în practică

această decizie și, pentru a fi corect cu mine însumi, am decis să scriu totuși această povestire.

Un motiv foarte întemeiat al hotărârii mele a fost faptul că am vrut să las în primul rând fiului meu și în al doilea rând nepoților și celorlalte rude posibilitatea de a afla cine a fost în realitate bunicul, străbunicul și unchiul lor și ce a reușit el să facă pe terenurile de fotbal ale Europei interbelice, dar și succesele (și insuccesele) lui în afara terenurilor. Motivul principal pentru care am hotărât să scriu această povestire întâi în limba greacă și apoi în românește a fost că fiul meu, căruia i se adresează în primul rând cele scrise, nu cunoaște prea bine limba română, iar nepoții mei nu cunosc deloc această limbă (acesta fiind costul emigrării în Grecia în anii '70). De asemenea nu cunosc această limbă nici celelalte rude, cu excepția mamei și surorii mele. Cu alte cuvinte, această istorie este o traducere din limba greacă!

Cu toate acestea, nu am de gând să tipăresc această povestire în limba greacă în prea multe exemplare, exact pentru că se adresează mai ales rudelor de care am amintit mai sus. În România însă, câțiva ziariști pe care îi cunosc, dar mai ales câțiva buni prieteni, cu toții cunoscând frânturi din viața și reușitele tatălui meu, au insistat că ar trebui totuși să public această „carte” (dacă voi reuși să o termin...).

Până și zilele acestea, înainte de a fi tipărită cartea, mulți prieteni mă sună din România ca să se intereseze cum stau cu scrisul și își exprimă nerăbdarea să citească în sfârșit cele scrise.

Așa am început să scriu biografia tatălui meu, bogata și aventuroasa sa viață, viață care i-a oferit pentru aproximativ doisprezece ani totul, o viață plină de peripeții și glorie, care i-a oferit ceea ce niciun tânăr nu și-ar fi putut imagina că poate obține – glorie, dragostea semenilor lui, bani și o faimă care a depășit granițele celor două patrii, Grecia și România – și aceeași viață care i-a luat înapoi, pas cu pas, tot ceea ce-i dăduse înainte.

De asemenea, am încercat să leg aceste întâmplări cu perioada dintre cele două războaie, agitată atât din punct de vedere politic, cât și social-economic din Grecia și România. Este de la sine înțeles că evenimentele care au avut loc în cele două țări – și mai ales în România – au avut întotdeauna o influență decisivă în viața personală a fiecăruia în parte.

Toate comentariile în legătură cu situația politică și social-economică din perioadele discutate le-am transcris pe hârtie așa cum le-am auzit de la diversele persoane care apar în această povestire, începând cu părinții mei, continuând cu prietenii lor, cu personalitățile influente care au jucat roluri pozitive sau negative în viața tatălui meu și în general cu toți cei care au avut ceva de spus în contextul istoric al întâmplărilor descrise.

Sursele de bază ale informațiilor în legătură cu viața lui, surse folosite pentru a fi cât mai precis în această biografie, au fost următoarele:

1) amintirile și datele mele personale, precum și nenumăratele mele discuții avute cu tatăl meu, mai ales în deceniul anilor '70;

2) povestirile și amintirile mamei mele, care a avut și are multe date personale foarte interesante care nu au apărut în presa vremii respective, date inedite care au putut arăta caracterul lui, dar și perioada furtunoasă a deceniului care a schimbat întreaga omenire;

3) datele oficiale din presa sportivă greacă și în special din cea română (și am să insist întotdeauna asupra celei de-a doua), care nu l-au uitat nici până astăzi;

4) declarații ale conducătorilor sportivi, precum și ale personalităților culturale și politice ale perioadei interbelice, dar și declarații făcute după aceea;

5) amintiri ale diferiților prieteni și cunoscuți ai tatălui meu, persoane cu care am discutat în România anilor '60 și în Grecia anilor '70;

6) informații din presa sportivă actuală a celor două țări;

7) informații din cărțile scrise de Radu Theodoru și în special de Stelian Tănase, precum și anumite amănunte din cărțile lui Ion Pacepa în legătură cu situația politică interbelică și mai ales cu perioada comunistă a țării.

Trebuie să recunosc că, încercând să mă documentez cât mai amănunțit asupra întâmplărilor sociale și politice ale acelei perioade furtunoase care a schimbat definitiv omenirea, am rămas extrem de impresionat de datele pe care le-am descoperit, multe dintre acestea nefiind publicate în manualele școlare și nici în presa și literatura accesibile publicului larg – de parcă cineva ar vrea cu orice chip să ascundă anumite laturi ale celor întâmplate în trecutul nu prea îndepărtat, adică în ultimii șaptezeci-o sută de ani. După părerea mea, istoria (printre altele, unul din *hobby*-urile mele cele mai iubite) este una dintre cele mai importante științe de la care omul contemporan ar putea învăța destule; în același timp, trebuie să recunoaștem că încă de pe vremea lui Herodot, Tucidide și Plutarh a existat o doză de subiectivitate, care îi obligă pe istoricii de astăzi să caute încontinuu adevărul.

Evident, comentariile mele personale îmi aparțin sută la sută și au subiectivismul normal, cum se întâmplă de altfel la toată lumea. Nu îmi revendic calitatea de atoatecunoscător, dar am avut și eu experiențele mele de viață în legătură cu evenimentele care s-au desfășurat între anii 1950-80, ani cu un conținut atât de bogat, atât în viața celor două țări, cât și în aceea a tatălui meu și a familiei sale.

Dacă în această biografie au apărut și anumite erori sau exagerări, aș dori să îmi exprim din toată inima asigurarea că acestea nu s-au făcut intenționat și în mod

sigur nu au schimbat cu nimic esența celor povestite. Pentru a fi cât mai completă și mai aproape de adevăr, am încercat să însoțesc această biografie cu un album cu fotografii de familie și cu imagini din activitatea de fotbalist a lui Costas Humis. Așa, după părerea mea, s-ar întregi cele povestite în această biografie. Bineînțeles că acest album va rămâne în familie.

La sfârșit, aș dori să îmi cer scuze pentru stilul și alura celor scrise, motivul principal fiind faptul că, deși educația mea este sută la sută românească (născut și cu gimnaziul, liceul și facultatea absolvite în România), lipsesc din țară de peste cincizeci ani și această absență și-a lăsat amprenta asupra exprimării mele, oricât de român mă simt până și astăzi. Informativ, declar (și cu oarecare mândrie) că până și astăzi cele mai multe vise le am în românește și toate socotelile aritmetice le fac mult mai ușor și mai repede tot în limba română, două amănunte foarte importante, după părerea mea!

Să lăsăm deci amintirile să se depene, să se aștearnă pe hârtie, și să încercăm să ne întoarcem înapoi în timp, acoperind o perioadă de peste o sută de ani, începând cu sfârșitul secolului XIX, înaintea nașterii lui Constantin Humis.